PŘEHLEDOVÝ ČLÁNEK / REVIEW ARTICLE

ANALÝZA VÝCVIKU 3. ROČNÍKŮ FVZ V POLI ANALYSIS OF THE 3RD YEAR STUDENTS' FIELD TRAINING

Milan Růžička¹✉, Zbyněk Suchánek¹, Jaroslav Žďára¹, Petr Smola¹, Jan Krutiš², Matěj Fink²

¹ Katedra organizace vojenského zdravotnictví a managementu, Fakulta vojenského zdravotnictví, Univerzita obrany, Hradec Králové, Česká republika

² Katedra urgentní medicíny a vojenského všeobecného lékařství, Fakulta vojenského zdravotnictví, Univerzita obrany, Hradec Králové, Česká republika

Přijato 23. října 2017.

Zrevidováno 22. listopadu 2017.

Zveřejněno 9. března 2018.

Souhrn

Nedílnou součástí výuky a výcviku studentů 3. ročníků Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany (dále jen FVZ UO) v Hradci Králové jsou Katedrou organizace vojenského zdravotnictví a managementu (dále jen K-302) vyučované předměty „Příprava v poli III“ a „Organizace a taktika zdravotnické služby“. Tyto předměty navazují na výuku a výcvik studentů 1. a 2. ročníků v předmětu „Příprava v poli I a II“, který je zaměřen na získání základních vševojskových dovedností, které by měl znát každý vojenský profesionál. Výuka a výcvik studentů 3. ročníků potom tyto dovednosti dále rozšiřují, zejména v oblasti zdravotnického zabezpečení bojových jednotek.

Klíčová slova: Univerzita obrany; Fakulta vojenského zdravotnictví; Studijní programy; Příprava v poli; Výuka a výcvik; Zdravotnické zabezpečení

Summary

An integral part of the education and training of students of the 3rd year of the Faculty of Military Health Sciences at the University of Defense (hereinafter referred to as FMHS UD) in Hradec Králové are subjects "Preparation in the field III" and "Organization and tactics of the Medical Service". These subjects are organized and taught by the Department of Military Healthcare Organization and Management (hereinafter referred to as K-302).

Moreover, these subjects are related to the education and training of students of the 1st and the 2nd year in the subject of "Preparation in the field I and II", which is focused on acquiring the basic all-military skills that each military professional should know. The education and training of students of the 3rd year expands these skills, especially in the field of medical support of combat units.

Key words: University of Defense; Faculty of Military Health Sciences; Study programs; Preparation in the field; Education and training; Medical support

Úvod

Na základě realizovaných úprav a změn v obsahové náplni výuky a výcviku studentů Univerzity obrany (studenty FVZ UO nevyjímaje), došlo v letošním roce také k dílčí úpravě a doplnění obsahové náplně výcviku studentů 3. ročníků FVZ UO. Vzhledem k faktu, že se K-302 již třetí rok zásadním způsobem podílí na výuce a výcviku studentů 1. i 2. ročníků FVZ UO (1), bylo možno část výcvikových témat nepřetržitého vojenského výcviku (dále jen NVV) přesunout z 3. ročníku do ročníků nižších. Tím se otevřel prostor pro doplnění obsahové náplně výcviku, zejména v oblasti urgentní medicíny. Nově byl NVV obohacen o simulaci reálných poranění, přepravu raněných na ROLE-1 a nácvik činnosti personálu ROLE-1 při příjmu, třídění a provádění život zachraňujících výkonů, a to díky participaci instruktorů Katedry urgentní medicíny a vojenského všeobecného lékařství (dále jen K-307). Tento výcvik je vyvrcholením tříleté polní přípravy studentů, v níž měli možnost naučit se základním vševojskovým dovednostem úrovně družstvo/četa, poskytovat 1. pomoc podle zásad Tactical Combat Casualty Care (dále jen TCCC), ve funkci náčelníka zdravotnické služby praporu plánovat léčebně-odsunový systém praporu, zprovoznit pojezdnou převazovnu (dále jen POP-2) a nyní se naučit praktickým postupům při přijímání a pomoci raněným na ROLE-1.

Obrázek 1. Nácvik život zachraňujících výkonů.

Organizace a obsahová náplň výuky a výcviku

K-302 u 3. ročníků FVZ UO přednáší tyto předměty:

- Management ve zdravotnictví
- Organizace a taktika zdravotnické služby (dále jen OTZS)
- Mezinárodní humanitární právo
- Příprava v poli III (dále jen PPIII)

K-307 u 3. ročníků FVZ UO přednáší tyto předměty:

- Medicína katastrof (dále jen MK)

Výše uvedené vyučovací předměty jsou přednášeny v průběhu zimního a letního semestru. Získané vědomosti studenti poté prokazují na závěr letního výcvikového období (dále jen LVO) ve dvou finálních zaměstnáních – v průběhu NVV ve výcvikovém prostoru chemického vojska (dále jen VPCHV) Tisá (viz bod 1) a ve dvou skupinových cvičeních, zaměřených na plánování a vedení boje (viz bod 2).

1) Organizace a obsahová náplň NVV ve VPCHV Tisá

NVV proběhl v pěti výcvikových dnech první týden v září. Výcviku se účastnili vybraní učitelé K-302 a K-307, dále pak 22 studentů FVZ UO a 4 studenti Vojenského oboru katedry tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy Praha. Procvičovaná témata:

- Použití TCCC v taktických činnostech jednotky
- Zdravotnická pomoc na bojišti, vyprošťování raněných
- Tvorba léčebně-odsunového systému ve vztahu k činnosti bojových jednotek
- Vrtulníková příprava
- Léčebně-odsunový systém – kontrolní cvičení
- Přežití v tísni

Výcvik je koncipován tak, aby v sobě propojoval dovednosti vševojskové s dovednostmi organizačními a medicínskými.

Obrázek 2. Nácvik pochodové sestavy a transport raněného.

První den byli studenti přezkoušeni ze základních dovedností, jako jsou základy topografie a orientace v terénu, spojovací přípravy, základů TCCC a poskytování 1. pomoci. Dále byl proveden praktický nácvik život zachraňujících výkonů (Obr. 1). Nedostatky byly odstraňovány na místě. Tímto byl vytvořen základ vědomostí a dovedností, které jsou nezbytné pro samostatnou práci studentů a které jsou využívány v průběhu dalšího NVV.

Druhý den byli studenti rozděleni do dvou početně stejných skupin. První skupina v dopoledních hodinách opakovala a procvičovala základní sestavy družstva(1), zásady TCCC, vyprošťování raněného, navazování spojení a vyžadování CASEVAC, MEDEVAC (2). Dále byla seznámena se zdravotnickými odsunovými prostředky a procvičovala nakládání raněných do zdravotnického odsunového prostředku (Obr. 2 a 3.). Druhá skupina v dopoledních hodinách procvičovala rozvinutí POP-2 a přípravu ROLE-1 pro příjem raněných (3) (Obr. 4). V odpoledních hodinách první skupina imitovala raněné, kteří byli poraněni v boji a transportováni na ROLE-1. Na ROLE-1 druhá skupina, rozdělena do tříčlenných týmů, přijímala, třídila a procvičovala provádění život

zachraňujících výkonů (4). Činnost prakticky procvičovaly dva týmy, u každého asistoval instruktor K-307, který dbal na správnost prováděné činnosti (Obr. 5, 6, 7 a 8). Klady a nedostatky byly týmům okamžitě vyhodnocovány. Každý z týmů se v činnosti několikrát vystřídal, včetně rotace jednotlivců na jednotlivých pozicích uvnitř týmu. Na závěr dne byl vyhlášen MASCAL (hromadný příjem raněných). Po jeho zvládnutí druhá skupina uvedla POP-2 do pochodové polohy.

Ve večerních hodinách byli studenti seznámeni s přístroji pro vidění v noci „KLÁRA“ a procvičili si jeho praktické použití.

Obrázek 3. Návuk nakládání raněných do zdravotnického odsunového prostředku.

Obrázek 4. Návuk výstavby a rozvinutí POP-2.

Obrázek 5. Návuk činnosti na ROLE-1 (návuk život zachraňujících výkonů).

Obrázek 6. Návuk činnosti na ROLE-1 (návuk život zachraňujících výkonů).

Obrázek 7. Nácvik činnosti na ROLE-1 (nácvik život zachraňujících výkonů).

Obrázek 8. Nácvik činnosti na ROLE-1 (nácvik život zachraňujících výkonů).

Třetí den probíhal se stejnou obsahovou náplní jako den druhý, jen skupiny si vyměnily úlohy.

Čtvrtý den dopoledne proběhla vrtulníková příprava (1), jejímž cílem bylo studenty naučit zásady pohybu na heliportu, výběr vhodného prostoru pro přistání vrtulníku v bojových podmínkách a jeho navedení na přistání. Dále studenty naučit zásady organizace jednotky při nasedání do vrtulníku, vlastní nasednutí v bojových podmínkách, zásady organizace činnosti na palubě vrtulníku a opuštění vrtulníku (Obr. 9). Součástí výcviku je odbourání obavy jednotlivců z vlastního letu.

V odpoledních hodinách bylo zahájeno kontrolní cvičení. V něm měli studenti, rozdělení do týmů, prokázat své znalosti a dovednosti, získané za uplynulé tři roky výcviku. Kontrolní cvičení probíhá pod taktickým námětem a úkoly jsou pro každou skupinu stejné. Cílem cvičení je, za dodržení zásad TCCC, vyprostit raněného z nebezpečného prostoru, poskytnout mu 1. pomoc, za pomoci radiové stanice vyžádat MEDEVAC, raněného naložit do zdravotnického odsunového prostředku a provést transport na ROLE-1 (Obr. 10, 11 a 12). Po předání raněného skupiny pokračují v pochodu pěšky za dodržení všech taktických zásad, s využitím topografických znalostí vyhledávají další pracoviště, na kterých plní úkoly, například vyproštění raněného za pomoci zdravotnických popruhů, kompletaci a zprovoznění radiové stanice a další. Jednotlivé týmy jsou hodnoceny podle preciznosti provedení zadaných úkolů na pracovištích, ale také je hodnocen celkový čas. Po ukončení kontrolního cvičení garanti jednotlivých pracovišť provedli hodnocení jednotlivých skupin.

Navečer čtvrtého dne bylo zahájeno přežití v tísni. V tomto zaměstnání se studenti učí základům přežití v krizové situaci. Jsou zde vysvětleny zásady přípravy každého jednotlivce při plnění úkolů mimo spojeneckou základnu – účast na plánování, znalost úkolu a místo jeho plnění, osa přesunu, oblečení, vybavení, proviant. Dále pak psychologické aspekty, získávání vody a potravy, orientace v terénu, nebezpečná místa, udržení tělesné teploty a další, pokud se do krizové situace voják dostane. Prakticky je procvičeno vybudování přístřešků pro přežití, vybudování ohniště a zabezpečení tábora proti narušiteli. Přespání pod přístřešky je organizováno v buddy týmech.

Obrázek 9. Nácvik činnosti na heliportu.

Obrázek 10. Kontrolní cvičení – odsun raněného pod palbou.

Obrázek 11. Kontrolní cvičení – vyžadování MEDEVAC.

Obrázek 12. Kontrolní cvičení – nakládání raněného a jeho transport na ROLE-1.

Pátý den pokračovalo procvičování tématu přežití v tísni uvedením výcvikového prostoru do původního stavu, dále na toto téma navazovali základy alternativního stravování a 1. pomoci. Jako součást přežití v tísni byla provedena ukázka vojenské kynologie, v níž psovodi nejen vysvětlili možnosti úniku před stopováním, ale také prvky výcviku služebního psa, zadržení pachatele, odhalení nelegální munice a drog.

Analýza výuky a výcviku studentů 3. ročníků v roce 2017

Po ukončení výuky bylo mezi studenty provedeno anonymní šetření dotazníkovou formou. Šetření se zúčastnili studenti 3. ročníků FVZ UO oboru všeobecné lékařství, vojenská stomatologie a vojenská farmacie. Studentům byly položeny tyto čtyři otázky:

1. Naplnil výcvik Vaše očekávání? Z jakého důvodu?
2. Co bylo pro Vás ve výcviku nejdůležitější? Co Vás zaujalo, co bylo přínosem?
3. Co byste ještě potřebovali objasnit, více procvičit?
4. Jaké změny byste ve výcviku navrhovali pro příště? Co jste postrádali? (Vyjádřete se k práci lektorů, k obsahu, metodám, k organizaci zaměstnání, materiálním podmínkám apod.)

Šetření se zúčastnilo 22 respondentů, návratnost dotazníků 100%.

K otázce číslo 1:

- Celkem 20 respondentů (91%) uvedlo, že výcvik splnil jejich očekávání, jeden dotázaný uvedl, že výcvik splnil očekávání po stránce zdravotnické přípravy, ale chybělo mu více vojenských aktivit. Jeden respondent uvedl, že výcvik jeho očekávání nesplnil, protože očekávání v pozitivním slova smyslu předčil.

K otázce číslo 2:

- Celkem překvapivě nejvíce respondentů uvedlo, že je nejvíce zaujal výcvik s vrtulníkem. Zde se pozitivně vyjádřilo 13 dotázaných (59%). 12 respondentů akcentovalo důležitost výcviku v činnostech na ROLE-1 (55%) a 7 respondentů (32%) výstavbu POP-2. Také bylo pozitivně hodnoceno maskování reálných poranění a možnost reálného postupu, který by probíhal při opravdovém ošetření. Toto jako důležité uvedlo 8 dotázaných (36%). Jednotlivci také uváděli, že je zaujal výcvik s přístroji pro vidění v noci, ukázka vojenské kynologie nebo výcvik v přežití v tísni. Překvapivě pouze jeden dotázaný jako přínos uvedl nutnost použití anglického jazyka při vyžadování MEDEVAC.

K otázce číslo 3:

- Shodné odpovědi na tuto otázku byly spíše výjimkou. Nejvíce – 4 respondenti – by uvítali více procvičit přežití v tísni. 3 dotázaní by více času věnovali činnostem na ROLE-1, zejména ve funkci lékaře. Dále zde již jen jednotlivci navrhovali například více procvičit MEDEVAC v anglickém jazyce, zařadit do výuky navádění vozidla, více komunikovat přes radiové stanice, ještě více procvičit zásady TCCC nebo více času věnovat vzdušné přepravě. Dva dotázaní uvedli, že vše bylo optimálně vyváжено, jeden respondent by navrhoval provádět takovýto výcvik častěji.

K otázce číslo 4:

- 9 respondentů (41%) ocenilo práci vyučujících a instruktorů výborným hodnocením. Kladně byl hodnocen přístup instruktorů k výcviku a k cvičicím. Stejně, jako u předchozí otázky, ani zde se respondenti neshodli na nějakém nosném doporučení. Spíše jednotlivci doporučovali například zabezpečit lepší ubytování a stravování nebo více propracovat námět pro kontrolní cvičení a prodloužit a znátročit jeho trasu. Někteří uvedli svou spokojenost jak s výcvikem, tak i materiálovým a technickým zabezpečením výcviku.

2) Organizace a obsahová náplň skupinových cvičení

Skupinová cvičení jsou zaměřena na nácvik možných postupů Náčelníka zdravotnické služby (dále jen NZdrSl) mechanizovaného praporu při plánování a vedení boje tímto praporem. Studenti jsou rozděleni do malých skupin a každá skupina pracuje ve funkci NZdrSl praporu. Toto rozdělení předpokládá týmovou práci a možnosti diskuse. Tématem prvního cvičení je zdravotnické zabezpečení mechanizovaného praporu v obraně (5). Jedná se o symetrickou operaci na území České republiky, ve které fiktivní státy ohrožují suverenitu a celistvost území republiky. Tématem druhého cvičení je zdravotnické zabezpečení praporemního úkolového uskupení v zahraniční asymetrické operaci, ve které spojenecké jednotky NATO s mandátem Rady bezpečnosti OSN ve fiktivním státě provádějí operaci na vynucení míru (6).

Obě cvičení jsou zahájena seznámením s námětem cvičení, přípravou a popisem pracovní mapy NZdrSl praporu a rozbořem bojového rozkazu nadřazeného stupně. Dále je proveden rozbor bojového rozkazu velitele praporu. Úkolem jednotlivých skupin je navrhnout, zdůvodnit a v diskusi obhájit svůj záměr zdravotnického zabezpečení praporu, rozpracovat a doplnit do rozkazu velitele praporu úkoly ROLE-1 a zpracovat přílohu P. Následně zakreslit výchozí situaci do pracovní mapy. V průběhu plánování probíhá provedení rekognoskace terénu, ve kterém je bojová činnost naplánována. Tímto fáze plánování boje končí. Následuje fáze vedení boje, kdy je studentům rozhrávána situace na bojišti a její postupný vývoj. Skupiny ve funkci NZdrSl na tento vývoj reagují, organizují odsun raněných z bojiště, činnost na ROLE-1, případně její přesun do záložního prostoru. Na základě vývoje situace mají studenti zpětnou vazbu, zda se při plánování boje a plánování léčebně-odsunového systému rozhodli správně.

Cílem těchto cvičení je studentům vysvětlit místo a úlohu NZdrSl při plánování a vedení boje, naučit studenty využívat jejich vševojskových a organizačních znalostí a dovedností v reálné práci na štábu praporu, pracovat s mapou, zpracovávat zákresy za pomoci vojenských situačních značek a jejich čtení, zpracovávat a vést dokumentaci NZdrSl nezbytnou pro realizaci léčebně-odsunového systému na úrovni praporu.

Závěr

Výuka a výcvik u 3. ročníků FVZ byla v průběhu letošního školního roku upravena a doplněna. Obsahová náplň výcviku má přibližně od roku 2010 pevnou kostru, na níž jsou doplňována nebo naopak ubírána některá témata. Úpravy jsou prováděny zejména na základě požadavků z praxe, ovšem cenným zdrojem informací jak do budoucna výuku a výcvik zkvalitňovat, jsou samotní studenti a jejich evaluační dotazníky.

Doporučení pro praxi

- do náplně prvního dne opětovně vrátit besedu s lékařem se zkušenostmi ze zahraničních operací (toto je podmíněno časem a ochotou oslovených lékařů);
- více studentům vysvětlovat místo a úlohu K-302 v procesu výuky a výcviku, neboť stále zde dochází k dojmům, že K-302 by měla do své výuky podstatně více začlenit výuku medicíny;
 - z tohoto zjištění vyplývá, že studentům chybí praktická cvičení, v nichž by mohli více procvičovat medicínské postupy v polních podmínkách a toto je úkol pro jiné katedry FVZ UO
- dále rozvíjet spolupráci K-302 a K-307 neboť se ukazuje, že tento způsob vedení výcviku (praktické propojení vševojskové přípravy, organizace zdravotnického zabezpečení a medicínské části) je budoucí možná praxí absolventů FVZ UO nejbližší;
- při přípravě NVV v roce 2018 se více zaměřit na kontrolní cvičení, preciznější vysvětlení plnění úkolu a delší a náročnější trasu pochodu;
- do výcviku opětovně zařadit výcvik v navádění vozidla;
- nově zpracovat učební pomůcky k provedení skupinových cvičení.

Prohlášení o střetu zájmu: Prohlašuji, že v souvislosti s tímto článkem neexistuje žádný střet zájmů.

Conflict of interest statement: Authors declare no conflict of interest.

Literatura

1. Pub-31-11-01 Taktika družstva, Vojenská publikace, Praha 2008
2. Růžička M, Potáč M, Žďára J, Suchánek Z, Smola P, Vaňková J. Field training of students at the Faculty of Military Health Sciences, University of Defence. Military Medical Science Letters. 2017;86: 3-10.
3. Humlíček V, Poláše Z, Žák A, Kvapil J. Zdravotnické zabezpečení v poli ROLE-1. Učební texty, Svazek 330, Hradec Králové; 2001.
4. NATO STANDARD AJP-4.10, Allied Joint Doctrine for medical support. NATO Standardization office; 2015.
5. Růžička M, Humlíček V, Mrvečka P, Psutka J. Učební pomůcka k provedení skupinového cvičení na téma: Zdravotnické zabezpečení mechanizovaného praporu v obraně. Učební pomůcka K-302 – účelová publikace, Hradec Králové; 2010.
6. Růžička M, Humlíček V. Učební pomůcka k provedení skupinového cvičení na téma: Zdravotnické zabezpečení mechanizovaného praporu v útoku. Učební pomůcka K-302 – účelová publikace, Hradec Králové; 2008.